

Joensuun steinerkoulun tasa-arvosuunnitelma

Sisällys

1 Joensuun steinerkoulun tasa-arvosuunnitelman laadinta	1
2 Lainsäädäntö	2
2.1 Tasa-arvolaki	2
2.2 Yhdenvertaisuuslaki	3
3 Toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi	5
3.1 Toimintaohje sukupuolisiin tai seksuaalisiin kiusaamis-, häirintä- ja väkivaltatilanteisiin	7
3.2 Joensuun steinerkoulun arvot tasa-arvon tukena	7
4 Arvio aikaisempaan tasa-arvosuunnitelmaan sisältyneiden toimenpiteiden toteuttamisesta ja tuloksista	8
5 Tasa-arvotilanteen kartoitus	9
6 Tasa-arvosuunnitelmasta tiedottaminen	9

1 Joensuun steinerkoulun tasa-arvosuunnitelman laadinta

Joensuun steinerkoulun tasa-arvosuunnitelmassa kuvataan tasa-arvoon liittyvää lainsäädäntöä, koulun tasa-arvoa edistäviä toimenpiteitä sekä niiden seurantaa. Joensuun steinerkoulun tasa-arvosuunnitelma koskee koulumme vuosiluokkia 1-9 sekä esiopetusta, joka tapahtuu steinerpäiväkoti Päivänsinen yhteydessä.

Suunnitelman laadinnassa on käytetty taustamateriaalina Opetushallituksen vuonna 2016 julkaisemaa Tasa-arvotyö on taitolaji -opasta sekä tasa-arvokyselyä. Kysely teetettiin koulumme yläkoululaisille. Kyselyssä kartoitettiin oppilaiden käsityksiä kouluviihtyvyydestä, turvallisuudesta, toimintakulttuurista, opetuksen, ohjauksen ja oppimateriaalien tasa-arvoisuudesta sekä sukupuoleen perustuvasta häirinnästä.

Joensuun steinerkoulun tasa-arvosuunnitelma laaditaan yhteistyössä koulun henkilöstön, oppilaiden ja vanhemmista koostuvan kannatusyhdistyksen hallituksen kanssa. Suunnitelman toteutumista seurataan ja arvioidaan säännöllisesti ja suunnitelma tarkistetaan sekä päivitetään vuosittain oppilaille tehdyn kyselyn pohjalta.

Joensuun steinerkoulun tasa-arvosuunnitelma on myös yhdenvertaisuussuunnitelma. Suunnitelma on osa koulun toimintasuunnitelmaa. Henkilöstön tasa-arvosuunnitelma on toteutettu erillisenä suunnitelmana.

Tasa-arvosuunnitelman tarkoituksena on sitouttaa henkilöstö ja oppilaat yhteiseen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusasioiden edistämiseen. Suunnitelmalla viestitetään sekä sisäisille että ulkoisille sidosryhmille koulumme arvoista, jotka antavat suuntaa tasa-arvotyölle. Tasa-arvosuunnitelman tarkoituksena on myös antaa keinoja ja välineitä edistää tasa-arvon toteutumista koulussamme. Tasa-arvoisessa työ- ja opiskeluympäristössä kaikilla on mahdollisuus työskennellä ja opiskella ilman syrjintää sukupuolen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Koulussamme arvostetaan sekä henkilöstöä että oppilaita keskeisenä voimavarana tukemalla ja edistämällä tasa-arvotyötä osana yksilön kunnioitusta, oikeudenmukaista ja vastuullista toimintaa sekä yhteistyötä. Tasa-arvon edistäminen on myös osa inhimilliseen pääomaan

panostamista. Tasa-arvon edistäminen on jokaisen koulussamme toimivan velvollisuus. Tasa-arvoinen kohtelu konkretisoituu työntekijöiden ja oppilaiden välisissä vuorovaikutustilanteissa sekä työntekijöiden ja oppilaiden työolojen kehittämisessä.

2 Lainsäädäntö

Koulumme tasa-arvosuunnitelman laadinnassa on otettu huomioon sekä tasa-arvo- että yhdenvertaisuuslaki.

2.1 Tasa-arvolaki

Naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annettuun lakiin (609/86, muutettu lailla 232/2005) lisättiin vuoden 2005 lain kokonaisuudistuksen yhteydessä säännös oppilaitosten tasa-arvosuunnittelusta. Säännöksen mukaan oppilaitosten on laadittava vuosittain yhteistyössä henkilöstön ja opiskelijoiden edustajien kanssa oppilaitoksen toiminnan kehittämiseen tähtäävä tasa-arvosuunnitelma (tasa-arvolain 6 b §). Oppilaitoksen tulee laatia myös henkilöstöpoliittinen tasa-arvosuunnitelma, jos henkilöstömäärä on säännöllisesti vähintään 30 työntekijää (tasaarvolain 6 a §). Lain tarkoituksena on myös estää sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuva syrjintä.

Lain velvoite koskee myös kouluja. Oppilaitoksen toiminnan kehittämiseen tähtäävän tasa-arvosuunnitelman laatimisen tarkoituksena on edistää tasa-arvoa ja ennaltaehkäistä sukupuolen perusteella tapahtuvaa syrjintää. Tasa-arvosuunnittelu tukee myös oppilaitoksessa tehtävää muuta kehittämistyötä. Oppilaalle puolestaan tasa-arvotietoisuus on tärkeä pääoma elämää varten.

Tasa-arvolaki edellyttää, että tasa-arvosuunnitelma sisältää kartoituksen oppilaitoksen tasa-arvotilanteesta ja siihen liittyvistä ongelmista. Kartoituksessa tulee kiinnittää erityistä huomiota tasa-arvon toteutumiseen opiskelijavalinnoissa, opetusta järjestettäessä, opintosuorituksia arvioitaessa sekä toimenpiteisiin, joilla pyritään seksuaalisen häirinnän ja sukupuolen

perusteella tapahtuvan häirinnän ehkäisemiseen ja poistamiseen. On myös selvitetävä, miten oppilaat kokevat tasa-arvon toteutuneen omassa oppilaitoksessaan.

Tämä suunnitelma noudattaa tasa-arvolain määritelmiä sukupuoli-identiteetistä ja sukupuolen ilmaisusta. *Sukupuoli-identiteetillä* tarkoitetaan tasa-arvolaisissa henkilön kokemusta omasta sukupuolestaan. Sukupuoli-identiteetti on aina yksilöllinen, eikä se välttämättä ole sama kuin henkilölle syntymässä määritelty sukupuoli. Henkilötunnuksesta ilmenevä sukupuoli on ihmisen virallinen, juridinen sukupuoli. Useimpien ihmisten sukupuoli-identiteetti vastaa heille syntymässä määriteltyä sukupuolta. Transsukupuolisuuden käsite tarkoittaa, että syntymässä miespuoliseksi määritelty henkilö voi kokea olevansa nainen tai naispuoliseksi määritelty henkilö voi kokea olevansa mies. Transgender tai muunsukupuolinen henkilö kokee olevansa sukupuoleton tai osittain nainen tai mies.

Sukupuolen ilmaisulla tarkoitetaan tasa-arvolaisissa sukupuolen tuomista esiin pukeutumisella, käytöksellä tai muulla vastaavalla tavalla. Sukupuolen ilmaisu on yksilöllistä. Useimpien ihmisten sukupuolen ilmaisu vastaa heille syntymässä määriteltyä sukupuolta. Sukupuolen ilmaisulla tarkoitetaan ainoastaan henkilön sukupuolen ilmentämistä edellä todetulla tavalla, mutta ei esimerkiksi yleisesti henkilön tyylin esiintuomista. Henkilö voi toisinaan kokea tarvetta ilmaista esim. pukeutumisellaan eri sukupuolta, tätä kutsutaan ristiinpukeutumisiksi ja henkilöstä käytetään käsitettä transvestiitti. Transsukupuolisista henkilöistä, transgendereistä ja transvestiiteista käytetään toisinaan yleiskäsitettä transihmiset.

Tasa-arvolakia sovelletaan vastaavasti syrjintään, joka perustuu siihen, että henkilön fyysiset sukupuolta määrittävät ominaisuudet eivät ole yksiselitteisesti naisen tai miehen (intersukupuolisuus).

2.2 Yhdenvertaisuuslaki

Yhdenvertaisuudesta ja syrjinnän kielloista säädetään Suomen perustuslain perusoikeussäännöksissä, joita täsmentävät useissa eri laeissa säädetyt syrjinnän kiellot sekä tasapuoliseen kohteluun velvoittavat säännökset. Euroopan unionin jäsenmaat ovat sitoutuneet edistämään yhdenvertaisuutta ja vastustamaan kaikkinaista syrjintää. Vuonna 2000 EU:ssa

annettiin rasismia ja työsyryntää koskevat direktiivit. Direktiivit on Suomessa pantu toimeen 1.2.2004 voimaan tulleella yhdenvertaisuuslailla (21/2004). Uuden yhdenvertaisuuslain (1325/2014) tarkoituksena on edistää yhdenvertaisuutta ja ehkäistä syrjintää sekä tehostaa syrjinnän kohteeksi joutuneen oikeusturvaa. Lain soveltamisala on laajentunut, ja lakia sovelletaan julkisessa ja yksityisessä toiminnassa. Lakia ei sovelleta yksityis- tai perhe-elämän piiriin kuuluvaan toimintaan, eikä uskonnonharjoittamiseen.

Yhdenvertaisuuslaissa kielletään välitön (suora) syrjintä ja välillinen (epäsuora) syrjintä, häirintä sekä ohje tai käsky syrjiä jotakuta. Välittömällä sukupuoleen perustuvalla syrjinnällä tarkoitetaan tasa-arvolaisissa: 1) naisten ja miesten asettamista eri asemaan sukupuolen perusteella; 2) eri asemaan asettamista raskaudesta tai synnytyksestä johtuvasta syystä; 3) eri asemaan asettamista sukupuoli-identiteetin tai sukupuolen ilmaisun perusteella. Välillisellä sukupuoleen perustuvalla syrjinnällä tarkoitetaan tasa-arvolaisissa: 1) eri asemaan asettamista sukupuoleen, sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun nähden neutraalilta vaikuttavan säännöksen, perusteen tai käytännön nojalla, jos menettelyn vaikutuksesta henkilöt voivat tosiasiallisesti joutua epäedulliseen asemaan sukupuolen perusteella; 2) eri asemaan asettamista vanhemmuuden tai perheenhuoltovelvollisuuden perusteella.

Tasa-arvolain uuden 6 c §:n mukaan mm. koulutuksen järjestäjien tulee ennaltaehkäistä sukupuoli-identiteettiin ja sukupuolen ilmaisuun perustuvaa syrjintää tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti. Virallisen sukupuolen lisäksi otetaan siis huomioon myös sukupuoli-identiteettiin ja sukupuolen ilmaisuun perustuvan syrjinnän ennaltaehkäisy. Sukupuolivähemmistöön kuuluvien yksityisyyttä tulee kunnioittaa, eikä tasa-arvon edistäminen tarkoita sitä, että ryhdyttäisiin selvittämään ihmisten sukupuoli-identiteettejä tai sukupuolen ilmaisua. Tällainen tieto on salassa pidettävää ja kuuluu yksityisyyden piiriin.

Yhdenvertaisuuslaissa kielletyt syrjintäperusteet ovat ikä, etninen, tai kansallinen alkuperä, kansalaisuus, kieli, uskonto, vakaumus, mielipide, terveydentila, perhesuhteet, ammattiyhdistystoiminta, poliittinen toiminta, vammaisuus, seksuaalinen suuntautuminen tai muu henkilöön liittyvä syy (esim. varallisuus, raskaus).

Häirinnässä on kyse ihmisarvoa loukkaavasta käyttäytymisestä. Ihmisarvon käsite viittaa kaikkien ihmisyksilöiden synnynnäiseen ja luovuttamattomaan arvoon sekä jokaisen oikeuteen nauttia perustavanlaatuisista oikeuksista yhdenvertaisesti muiden kanssa. Ihmisen luontainen arvo ei riipu hänen alkuperästään, iästään, terveydentilastaan tai muista ominaisuuksistaan tai

muiden mielipiteistä ja arvostuksista. Henkilön ihmisarvoa tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti loukkaava käyttäytyminen on häirintää, jos loukkaava käyttäytyminen liittyy edellä todettuun syyhyn (ikä, alkuperä, kansalaisuus jne.) ja käyttäytymisellä luodaan mainitun syyn vuoksi henkilöä halventava, nöyryyttävä tai häntä kohtaan uhkaava, vihamielinen tai hyökkäävä ilmapiiri. Käyttäytymisen käsite on ymmärrettävä laajasti siten, että kyse voi olla esimerkiksi puheista, sähköpostiviesteistä, ilmeistä, eleistä, epäasiallisen materiaalin esille laittamisesta tai muunlaisesta viestinnästä.

Koulun tulee kaikessa toiminnassaan edistää sukupuolten välistä tasa-arvoa tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti sekä luoda ja vakiinnuttaa sellaiset hallinto- ja toimintatavat, joilla varmistetaan tasa-arvon edistäminen asioiden valmistelussa ja päätöksenteossa. Tasa-arvolla tässä suunnitelmassa tarkoitetaan tasa-arvolain mukaista sukupuolten välistä tasa-arvoa.

3 Toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi

Joensuun steinerkoulu on yksityisen opetuksenjärjestäjän ylläpitämä oppilaitos, joka tarjoaa opetusta vuosiluokille 1-9. Koulun oppilaaksiotto tapahtuu ilmoittautumisjärjestyksessä, erottelematta oppilaita yhdenvertaisuuslaissa esiteltyjen seikkojen perusteella.

Luokittaiset oppilasryhmämme ovat sekaryhmiä kaikkien oppituntien ajan, lukuun ottamatta yläkoululaisten uimaopetusta. Ryhmien opetuksessa otetaan esiin molempien sukupuolten näkökulmat, ja myös opetusmateriaali laaditaan tasa-arvon periaatteita kunnioittaen. Tasa-arvo näkyy myös oppilasarvioinnissa, jossa toimintaa ohjaavat valtakunnallisesti asetetut tavoitteet ja kriteerit.

Oppilaita kohdellaan tasa-arvoisesti ja tasa-arvokysymyksistä keskustellaan heidän kanssaan. Oppilaita ohjataan arvostamaan yksilöiden erilaisuutta sekä harjoittelemaan hienotunteisuutta päivittäisissä vuorovaikutustilanteissa. Loukkaavaa kielenkäyttöä ei hyväksytä ja henkilökunta ohjaa myös esimerkillään oppilaita muut huomioivaan kanssakäymiseen.

Koulussamme toimii vuodesta 2018 alkaen VERSO-ohjelma. VERSO-ohjelma tuo kasvatus- ja opetusalan ammattilaisille sekä oppilaille ja opiskelijoille restoratiivisia kohtaamisen menetelmiä arjen toimintaan. Restoratiivinen sovittelu tarjoaa vaihtoehdoisen tavan ratkaista oppilaiden keskinäisiä sekä opettajien ja oppilaiden välisiä ristiriitoja koulun arkipäivässä. Sovittelu on selkeä toimintamalli, jonka avulla sovittelijoiksi koulutetut koulun henkilökunnan jäsenet ja oppilaat auttavat osapuolia itse löytämään ratkaisun ristiriitaansa.

Koulun opetussuunnitelmassa, turvallisuus- ja pelastussuunnitelmassa sekä erillisessä oppilashuoltosuunnitelmassa on annettu oppilaitoksen turvallisuuteen liittyviä ohjeita ja toimintamalli mahdollisia väkivalta-, kiusaamis- ja häirintätapauksia varten.

Oppilaat saavat äänensä kuuluville koulussamme erityisesti oppilaskuntatoiminnan kautta. Uudistunut opetussuunnitelma antaa myös oppilaalle entistä suuremman mahdollisuuden vaikuttaa omaan oppimiseensa, esimerkiksi monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa. Myös koulumme valinnaisaineissa tarjonta järjestetään tarpeeksi monipuoliseksi siten, että opetettavat valinnaisaineet sopisivat mahdollisimman monelle. Lisäksi oppilaat saavat itse vaikuttaa vuosittaiseen valinnaisainetarjontaan.

Mikäli oppilaalla ilmenee oppimisvaikeuksia, hänet ohjataan tarvittaviin tutkimuksiin ja hänelle järjestetään oppimisen tukitoimet kolmiportaisen mallin mukaisesti. Koulullamme työskentelee erityisopettaja, joka yhteistyössä vanhempien ja muiden opettajien kanssa huolehtii kolmiportaisen tuen järjestelyistä. Tukiopetusta ja myös oppilashuollollista tukea annetaan kaikille oppilaille tasapuolisesti ja tarvittaessa. Jokaisella oppilaalla on mahdollisuus opiskella yleisopetuksen ryhmässä tuen tarpeesta riippumatta.

Uskonnollinen tasa-arvo toteutuu koulussamme siten, että uskonnon- tai elämänkatsomustiedon opetusta annetaan perusopetuslain määräämällä tavalla.

Monikulttuurisuus näkyy Joensuun steinerkoulussa jokapäiväisessä toiminnassa. Koulussamme opiskelee oppilaita eri kulttuureista, ja eri kulttuurien erityispiirteisiin tutustutaan opetuksessa. Opetuksessa tuetaan oppilaan monikulttuurisen identiteetin rakentumista, osallisuutta suomalaisessa yhteiskunnassa ja globaalistuvassa maailmassa sekä edistetään

suvaitsevaisuutta ja kulttuurien välistä ymmärrystä. Sekä ala- ja yläkoulussa keskustellaan rasismista ja sen eri piirteistä.

Seksuaalinen ja sukupuoleen perustuvan häirinnän ennalta ehkäisemisen pohjana on koulun positiivinen, avoin ja salliva ilmapiiri. Sukupuolten välisistä eroista keskustellaan avoimesti oppitunneilla, mutta niitä ei tarpeettomasti korosteta, ja näin vahvisteta stereotyyppisiä malleja.

Oppilaille kerrotaan, mitä sukupuolinen tai seksuaalinen häirintä tarkoittaa ja miten siihen tulee reagoida. Oppilaita opastetaan myös internetissä tapahtuvan seksuaalisen häirinnän huomaamiseen ja siihen, miten siltä vältytään. Oppilaita kannustetaan kertomaan, jos huomaa häirintää, joka kohdistuu joko itseensä tai toiseen oppilaaseen. Mikäli oppilas on kokenut sukupuolista tai seksuaalista häirintää, asiassa kuullaan oppilasta ja huoltajille ilmoitetaan asiasta. Oppilas ohjataan kouluterveydenhoitajalle, -kuraattorille tai -psykologille, jonka kanssa asia käydään läpi. Mikäli tapauksen luonne vaatii, koulu tekee lastensuojeluilmoituksen ja on yhteydessä poliisiin.

3.1 Toimintaohje sukupuolisiin tai seksuaalisiin kiusaamis-, häirintä- ja väkivaltatilanteisiin

Jos sinua ja/tai toista koulun oppilasta kiusataan, häiritään seksuaalisesti tai joudut seksuaalisen väkivallan kohteeksi, toimi näin:

1. Ilmoita heti asiasta omalle luokanopettajalle, luokanohjaajalle, rehtorille tai jollekin koulun henkilökuntaan kuuluvalle aikuiselle tai huoltajalle.
2. Opettaja ja/tai rehtori selvittävät, mitä on tapahtunut.
3. Opettaja ja/tai rehtori puhuttelevat kiusaajaa, häiritsijää tai väkivallan tekijää. Mikäli tapaus on sattunut internetissä, asia annetaan poliisin tutkittavaksi.
4. Tapauksesta riippuen asiasta ilmoitetaan muille viranomaisille.

Kiusattu, seksuaalisesti häiritty tai seksuaalisen väkivallan kohteeksi joutunut oppilas ohjataan kouluterveydenhoitajalle, -kuraattorille tai -psykologille asian purkua varten.

3.2 Joensuun steinerkoulun arvot tasa-arvon tukena

Joensuun steinerkoulussa oppilasta ohjataan

- kunnioittamaan jokaisen ihmisarvoa ja edistämään tasa-arvoa ja oikeudenmukaisuutta. Koulussamme ei hyväksytä väkivaltaa, syrjintää tai rasismia.
- pitämään huolta turvallisesta opiskelu- ja työympäristöstä sekä yksilön ja yhteisön hyvinvoinnista.
- vahvistamaan osallisuutta ja vastuunottoa, hyvää käytöstä ja yhteistyötä.
- toimimaan elämää ja ympäristöä kunnioittaen sekä kestävää tulevaisuutta rakentaen.

Joensuun steinerkoulussa tarjotaan jokaiselle mahdollisuus oppia ja tehdä työtä omien taitojensa mukaan. Teemme parhaamme, jotta jokainen, joka koulussamme työskentelee, voisi kokea työn iloa.

Tavoitteemme on, että koulussamme vallitsee suvaitseva ja avarakatseinen ilmapiiri. Toisen ihmisen arvostaminen ja hänen erilaisuutensa hyväksyminen ovat periaatteita, jotka toivomme kaikkien omaksuvan. Haluamme myös tukea jokaisen koulussamme työskentelevän ja opiskelevan itsetuntemuksen ja itsearvostuksen kehittymistä.

Pidämme myös tärkeänä sitä, että jokainen koulussamme ottaa vastuuta työstään, omasta ja muiden hyvinvoinnista sekä yhteisestä ympäristöstä. Koulussamme tuetaan mielikuvituksen ja luovan ajattelun kehittymistä. Kannustamme oppilaita luovuuteen sekä opiskelussa että muussa koulun järjestämässä toiminnassa. Tavoitteemme on, että jokainen tuntee kuuluvansa kouluyhteisöömme ja välittää muiden hyvinvoinnista.

4 Arvio aikaisempaan tasa-arvosuunnitelmaan sisältyneiden toimenpiteiden toteuttamisesta ja tuloksista

Joensuun steinerkoulun aiemmassa opetussuunnitelmassa puhutaan oppilaiden yhdenvertaisesta kohtelusta. Varsinaista oppilaitoksen tasa-arvosuunnitelmaa ei ole ollut käytössä aikaisemmin. Koulumme opetus- ja oppilashuoltosuunnitelmissa on ohjeistettu, miten toimia kiusaamis-, väkivalta- ja häirintätilanteissa. Koulumme henkilöstö on tutustunut ohjeisiin vuosittain. Toimintaohjeet ovat olleet riittävät. Tasa-arvoon liittyviä toimenpiteitä ei ole juurikaan aiemmin tarvinnut toteuttaa, joten toimenpiteiden toteuttamisen tuloksia on toistaiseksi hankala arvioida.

5 Tasa-arvotilanteen kartoitus

Joensuun steinerkoulussa kaikki koulu yhteisön jäsenet osallistuvat tasa-arvotyöhön, ja tasa-arvon toteutumista seurataan oppilaskyselyillä sekä tasa-arvotyöryhmän vuosittain tekemällä seurannalla. Ryhmä seuraa tähän tasa-arvosuunnitelmaan kirjattujen ja yhteisesti hyväksytyjen tavoitteiden saavuttamista ja toimenpiteiden toteutumista vuosittain. Kartoituksen tarkoituksena on selvittää koulun tasa-arvotilanne ja tunnistaa mahdolliset ongelmat, jotka vaativat toimenpiteitä sekä arvioida tehtyjen toimenpiteiden tuloksellisuutta. Tuloksista tiedotetaan vuosittain koulun henkilökunnalle, kannatusyhdistyksen hallitukselle sekä yhteisölliselle oppilashuoltoryhmälle.

6 Tasa-arvosuunnitelmasta tiedottaminen

Joensuun steinerkoulun tasa-arvosuunnitelma hyväksytään vuosittain Joensuun steinerkoulun kannatusyhdistyksen hallituksen kokouksessa. Tästä tasa-arvosuunnitelmasta tiedotetaan koko henkilökunnalle ja huoltajille heti suunnitelman hyväksymisen jälkeen. Suunnitelma julkaistaan myös koulun verkkosivuilla uuden opetussuunnitelman yhteydessä.